

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

---

03 березня 2017 року

м. Київ

РІШЕННЯ

№ 16

Заслухавши та обговоривши інформацію члена Ради суддів України Моніча Б.С. щодо розгляду колективного звернення суддів які обіймають штатні посади в місцевих загальних судах Донецької та Луганської області, що припинили свою роботу, а також суддів судів Автономної Республіки Крим та м.Севастополя, у тому числі стосовно прикріплення таких суддів до інших судів того ж рівня й спеціалізації в іншій місцевості та виплати суддівської винагороди, Рада суддів України, –

в с т а н о в и л а :

Відповідно до Рішення Ради суддів України № 11 від 04 лютого 2016 року були здійснені заходи для забезпечення гарантій незалежності суддів, які обіймають штатні посади в місцевих загальних судах Донецької та Луганської області, що припинили свою роботу, а також суддів судів Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, у тому числі стосовно прикріплення таких суддів до інших судів того ж рівня й спеціалізації в іншій місцевості та виплати суддівської винагороди.

На підставі вказаного Рішення Ради суддів України судді з судів розташованих:

- в зоні проведення антитерористичної операції, робота яких припинена, прикріплені до Рубіжанського міського суду Луганської області та Слов'янського міського суду Донецької області з виплатою суддівської винагороди;
- на окупованій території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя – прикріплені до Господарського суду Київської області та Господарського суду м. Києва з виплатою суддівської винагороди.

30 вересня 2016 року набув чинності Закон України "Про судоустрій і статус суддів" від 02.06.2016 року №1402-VIII (далі – Закон).

Відповідно до абзацу третього п.34 Розділу XII "Прикінцеві та перехідні положення" вказаного Закону, суддя, який був прикріплений до іншого суду за рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України відповідно до п.10 розділу II "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про забезпечення права на справедливий суд", вважається

прикріпленим до такого суду до дня прийняття Вищою кваліфікаційною комісією суддів України рішення про його відрядження. Строк такого прикріплення не може перевищувати шість місяців з дня набрання чинності цим Законом.

Отже, відповідно до даної норми Закону строк прикріплення сплине 30 березня 2017 року.

Незважаючи на закінчення строку прикріплення судді до відповідного суду, він не втрачає право на отримання посадового окладу за період з дня закінчення строку такого прикріплення.

Наведене прямо впливає з абзацу другого п.34 Розділу XII "Прикінцеві та перехідні положення" вказаного Закону, який передбачає, що суддя, який **був прикріплений** до іншого суду за рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, **має право** на отримання посадового окладу за період з дня закінчення строку такого прикріплення до дня прийняття Вищою кваліфікаційною комісією суддів України рішення про його відрядження.

Разом з тим, Закон не визначає механізму та джерел виплати посадового окладу таким суддям, а це безпосередньо пов'язане з питаннями правового та соціального захисту суддів Донецької та Луганської області, АРК, які займають штатні одиниці в судах, робота яких припинена.

З цих підстав норми даного Закону породжують правову невизначеність статусу суддів, які займають штатну одиницю в структурі суду, розташованого на непідконтрольній території України, після спливу шестимісячного строку з дня набрання чинності цим Законом, тобто після 30 березня 2017 року.

На даний час у встановленому Законом порядку не вирішено питання щодо призначення, переведення чи відрядження таких суддів до іншого суду.

Згідно з п.1 та п. 2 Розділу III Порядку відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації (як тимчасового переведення), затвердженого Рішенням Вищої ради правосуддя від 24.01.2017 року № 54/0/15-17, розгляд питання щодо внесення подання про відрядження судді здійснюється Вищою кваліфікаційною комісією суддів України не пізніше ніж за 30 днів із дня одержання повідомлення Державної судової адміністрації України. Оголошення про призначення до розгляду питання щодо внесення подання про відрядження судді у зв'язку з неможливістю здійснення правосуддя розміщується на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Вищою кваліфікаційною комісією суддів України призначено до розгляду питання щодо внесення подання про відрядження суддів до іншого суду того самого рівня і спеціалізації для здійснення правосуддя.

Засідання Комісії із вказаного питання відбудуться 13 березня 2017 року.

Разом з тим, існують обґрунтовані побоювання, що визначені законодавством процедури переведення суддів не будуть завершені в строк до 30.03.2017 року.

У частині призначення суддів (обрання безстроково) п. 30 розділу XII "Прикінцеві та перехідні положення Закону встановлено, що матеріали та рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про обрання суддів безстроково, щодо яких на день набрання чинності цим Законом Верховною Радою України рішення не прийнято, направляються Верховною Радою України до Вищої ради правосуддя протягом десяти днів з дня набрання ним чинності. Вища рада правосуддя на своєму засіданні у пленарному складі вирішує питання щодо кожного судді про його призначення або відмову у призначенні з одночасним поверненням матеріалів Вищій кваліфікаційній комісії суддів України.

Абзацом 5 п.13 розділу III Прикінцевих та перехідних положень Закону України "Про Вищу раду юстиції" матеріали та рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про обрання суддів безстроково, щодо яких на день набрання чинності Законом України "Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)" рішення не прийнято, розглядаються Вищою радою правосуддя в порядку, встановленому главою 2 розділу II цього Закону.

Главою 2 II розділу, зокрема, у ч.2 ст.36 Закону України "Про Вищу раду правосуддя" визначено, що Вища рада правосуддя ухвалює рішення щодо внесення Президентові України подання про призначення судді на посаду за результатами розгляду рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, до якої обов'язково додається особова справа (дос'є) кандидата на посаду судді.

На даний час матеріали суддів, які тривалий час чекають на призначення (обрання) чи переведення також є нерозглянутими.

Таким чином, у зв'язку з тривалістю процедури обрання (призначення) безстроково, вирішення питання про відрядження, переведення, знову може повторитися ситуація з невиплати зазначеним вище суддям суддівської винагороди, яка єдиним засобом існування.

Відповідно до ч.2 ст.135 ЗУ "Про судоустрій і статус суддів": "Суддівська винагорода виплачується судді з дня зарахування його до штату відповідного суду, якщо інше не встановлено цим Законом", таке ж правило закріплено і в п.3 р.V, п.п1, 3 р.VI Порядку відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації.

Судді, про яких іде мова, в свій час були зарахованими до штатів відповідних судів, вони не були звільненими в установленому законом порядку і не втратили статус судді.

Разом з тим, існуюча норма абзацу другого п.34 Розділу XII "Прикінцеві та перехідні положення" також обмежує їх права оскільки граничним строком отримання суддівської винагороди визначає день

прийняття Вищою кваліфікаційною комісією суддів України рішення про його відрядження. Натомість між цією подією та до моменту зарахування судді до штату нового суду може минути значний проміжок часу. При цьому відповідна продовжуватиме перебувати у статусі судді.

Подібна ситуація вже мала місце до прийняття Радою суддів України Рішення № 11 від 04 лютого 2016 року, коли таким суддям не виплачувалась суддівська винагорода.

Конституційний Суд України неодноразово висловлював свою правову позицію стосовно забезпечення гарантій незалежності суддів, зокрема в рішеннях від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002, від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004, від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, від 22 травня 2008 року № 10-рп/2008.

Згідно з зазначеними рішеннями Конституційного Суду України, визначені Конституцією та законами України гарантії незалежності суддів є невід'ємним елементом їх статусу та поширюються на всіх суддів України. Такими гарантіями є, у тому числі, надання їм за рахунок держави матеріального забезпечення (суддівська винагорода, пенсія, щомісячне довічне грошове утримання тощо).

Особливу увагу слід акцентувати на правовій позиції Конституційного Суду України, згідно з якою грошове утримання судді спрямоване на забезпечення гідного його статусу життєвого рівня, оскільки суддя обмежений у праві заробляти додаткові матеріальні блага, зокрема обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу.

Незважаючи на рівний статус усіх суддів перед Законом, на сьогодні частина суддів потрапила до якоїсь нової, окремої категорії – суддів, які можуть не отримувати суддівської винагороди. Зазначені обставини розмежували суддів на дві категорії – тих, хто отримує суддівську винагороду, та тих, що змушені виживати, залишившись при цьому як без житла, так і без засобів для існування.

Разом з тим, існуючі законодавчі обмеження щодо можливості отримувати матеріальні блага за рахунок інших джерел унеможливають здійснення останніми будь-якої іншої діяльності та де-факто ставлять суддів перед вибором: або залишатися в статусі судді, не отримуючи суддівської винагороди протягом невизначеного періоду, або подавати заяву про звільнення з посади судді, що порушує базові гарантії незалежності суддів.

Законодавець, у цілому дотримуючись гарантій незалежності суддів, на законодавчому рівні не передбачив можливості та випадків, за умови яких було б здійснено розмежування та віднесення частини суддів до категорії позбавлених можливості отримувати суддівську винагороду.

Швидко змінюючись, життєві обставини обумовили виникнення нових правовідносин, які не були врегульовані законодавством. Це є сучасним викликом для судової системи та перевіркою на здатність оперативно та ефективно приймати рішення та знаходити механізми запобігання

негативним наслідком порушення передбачених Конституцією України гарантій незалежності суддів. Чинне законодавство не завжди встигає прямо передбачати та врегулювати нові правовідносини. Разом з тим, існування загальних засад та органів суддівського самоврядування забезпечує можливість розраховувати на своєчасне розв'язання будь-яких конфліктних обставин, що виникають, та запобігти порушенню прав суддів.

Тобто, через законодавчу прогалину не забезпечується захист прав суддів, які залишилися вірним присязі Українському народу та, незважаючи на втрату житла та інших соціальних благ, разом з членами своєї родини переїхали на іншу територію України з метою продовжити працювати на благо України.

За умови законодавчих обмежень щодо сумісництва та наявного незаконного поділу судів на категорії виникає нагальна потреба вирішення відповідної ситуації з дотриманням основних конституційних засад.

Особливу увагу слід звернути на правову позицію Конституційного Суду України, згідно з якою статус судді та його елементи, зокрема матеріальне забезпечення судді після припинення його повноважень, є не особистим привілеєм, а засобом забезпечення незалежності працюючих суддів і надається для гарантування верховенства права та в інтересах осіб, які звертаються до суду та очікують неупередженого правосуддя.

Таким чином, порушення статусу судді та невиплата суддівської винагороди становить триваюче й грубе порушення принципу верховенства права, що у свою чергу потребує негайного вирішення не тільки засобами законотворчої діяльності, а й шляхом прийняття інших рішень, спрямованих на приведення даної ситуації до стандартів, за умови яких у повному обсязі буде дотримано принцип верховенства права та незалежності суддів.

Обмеження прав суддів, які не здійснюють правосуддя у зв'язку з обставинами, що не залежать від них, а так само відсутність законодавчо визначеного порядку їх захисту, є неприпустимим та порушує гарантії їх незалежності, передбачені як Конституцію України, так і низкою міжнародно-правових актів.

Здійснення державою фінансування судів має відбуватися тільки через Державний бюджет України шляхом окремого визначення в ньому видатків на утримання судів (частина перша статті 130 Конституції України).

Відповідно до пункту першого Основних принципів незалежності судових органів, схвалених резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї від 29 листопада та 13 грудня 1985 року, "незалежність судових органів гарантується державою і закріплюється в конституції або законах країни; усі державні та інші установи зобов'язані шанувати незалежність судових органів і дотримуватися її".

Згідно з частиною другою статті 1 Загальної (Універсальної) хартії судді, незалежність судді є важливою умовою для неупередженого судочинства, що відповідає вимогам закону. Незалежність є неподільною.

Будь-які інституції чи органи влади як на національному, так і на міжнародному рівні повинні поважати, захищати та охороняти цю незалежність.

Звуження матеріальних гарантій для суддів у цілому призводить до порушення права особи на справедливий судовий розгляд.

У Рішенні Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) від 26 квітня 2006 року "Зубко та інші проти України" зазначено, що, на думку Суду, неспроможність держави вчасно виплачувати суддям їх виплати є несумісною з потребою їх здатності виконувати свої професійні функції неупереджено, щоб не зазнавати тиску та впливу на поведінку (пункт 68). Також ЄСПЛ дійшов висновку, що неспроможність гарантувати адекватну та своєчасну виплату винагороди національним суддям та невизначеність, в якій вони залишились, порушує справедливий баланс, що має виникнути між потребами державного інтересу та необхідністю захистити права заявників на мирне володіння своїм майном (пункт 69).

Пункт 42 вказаного Рішення також містить витяг з Пояснювального меморандуму до Рекомендації Комітету Міністрів № (94) 12 "Незалежність, дієвість та роль суддів", у пункті 29 якого зазначено, що статус та винагорода є важливими факторами, які визначають належні робочі умови. Статус суддів повинен відповідати високому положенню їх професії, і їх винагорода має становити достатню компенсацію за їх тягар обов'язків. Ці фактори є невід'ємними умовами незалежності суддів, особливо для розуміння важливості їх ролі як суддів, що виражається у вигляді належної поваги та адекватній фінансовій винагороді.

Отже, забезпечення державою достойної оплати праці судді є запорукою дотримання гарантій права особи на розгляд справи незалежним і безстороннім судом та збереження справедливого балансу між потребами державного інтересу та необхідністю захистити права особи.

Статтею 151 Закону визначено, що Державна судова адміністрація України є державним органом у системі правосуддя, який здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади у межах повноважень, установлених законом.

Державна судова адміністрація України здійснює функції головного розпорядника коштів Державного бюджету України щодо фінансового забезпечення діяльності судів (ч.3 ст. 148 Закону).

Згідно з ч.1 та ч.3 ст.126 Закону, для захисту професійних інтересів суддів та вирішення питань внутрішньої діяльності судів в Україні діє суддівське самоврядування. До питань внутрішньої діяльності судів належать питання організаційного забезпечення судів та діяльності суддів, соціальний захист суддів та їхніх сімей, а також інші питання, що безпосередньо не пов'язані зі здійсненням правосуддя.

Відповідно до ст.133 Закону, Рада суддів України розглядає питання правового захисту суддів, соціального захисту суддів та їхніх сімей, приймає

відповідні рішення з цих питань, розробляє та організовує виконання заходів щодо забезпечення незалежності судів і суддів, поліпшення стану організаційного забезпечення діяльності судів.

З огляду на зазначене, Рада суддів України дійшла висновку про необхідність збереження існуючого порядку отримання суддівської винагороди окремими суддями, які займають штатну посаду в місцевих загальних судах Донецької та Луганської області, що припинили свою роботу, судах Автономної Республіки Крим, міста Севастополя та строк прикріплення яких спливає 30 березня 2017 року.

На підставі викладеного, відповідно до статті 124, частини восьмої статті 133 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та Положення про Раду суддів України, затвердженого X позачерговим з'їздом суддів України 16 вересня 2010 року (зі змінами), Рада суддів України,–

в и р і ш и л а:

1. Звернути увагу Державної судової адміністрації України, що право на отримання суддівської винагороди в розмірі посадового окладу зберігається після спливу 30 березня 2017 року строку прикріплення за суддями:

- місцевих загальних судів Донецької області, які були прикріплені до Слов'янського міськрайонного суду Донецької області;

- місцевих загальних судів Луганської області, які були прикріплені до Рубіжанського міського суду Луганської області;

- суддів судів Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, які були прикріплені до апеляційного суду Київської області, господарського суду міста Києва, господарського суду Київської області.

2. Право на отримання суддівської винагороди за вищевказаними суддями зберігається з 30 березня 2017 року та до моменту:

переведення на посаду судді до іншого суду в порядку, передбаченому Законом України "Про судоустрій і статус суддів" (в тому числі відрядження як тимчасового переведення);

звільнення судді з посади в порядку, передбаченому Законом України "Про судоустрій і статус суддів";

вирішення питання щодо правового та соціального захисту суддів Донецької, Луганської областей, Автономної Республіки Крим та міста Севастополя в законодавчому порядку.

3. Рекомендувати головам апеляційного суду Київської області, Слов'янського міськрайонного суду Донецької області, Рубіжанського міського суду Луганської області, господарського суду міста Києва та господарського суду Київської області видати відповідні накази щодо

фінансового забезпечення вищезазначених суддів в частині виплати їм посадового окладу судді.

4. Державній судовій адміністрації України забезпечити асигнування на виплату суддівської винагороди, допомоги на оздоровлення в розмірі посадового окладу (у разі перебування у відпустці) за період, визначений пунктом 2 резолютивної частини цього рішення.

5. Виплати суддям здійснити відповідно територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Донецькій області через Слов'янський міськрайонний суд Донецької області, територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Луганській області через Рубіжанський міський суд Луганської області, апеляційному суду Київської області, господарському суду міста Києва, господарському суду Київської області відповідно.

6. Звернутися до Державної судової адміністрації України, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої ради правосуддя України з вимогою в межах наданих ним повноважень якнайшвидше вирішити питання щодо зазначених у цьому рішенні суддів шляхом обрання безстроково, переведення на посаду судді до іншого суду в порядку, передбаченому Законом України "Про судоустрій і статус суддів" (в тому числі відрядження як тимчасового переведення) або звільнення з посади в порядку, передбаченому Законом України "Про судоустрій і статус суддів".

**Голова
Ради суддів України**

В. Сімоненко